

فصل اول :

1- علی بن ابی طالب (ع) در روز 13 رجب سال سی عام الفیل، در خانه کعبه، از فاطمه دختر اسد ابن هاشم زاده شد. کنیه آن حضرت ابوالحسن بود، اما بعدها رسول الله (ص) وی را ابوتراب کنیه داد. از القاب وی مرتضی، هادی، فاروق، صدیق، اسدالله و حیدر است. رسول خدا (ص) وی را به امیرالمؤمنان نیز ملقب کرد. نخستین مردی بود که اسلام آورد و با رسول خدا (ص) نماز خواند.

2- علی (ع) در شب هجرت رسول خدا (ص) به دستور آن حضرت در بستر ایشان خوابید. شب اول ربیع الاول سال چهاردهم بعثت را به پاس فداکاری و از جان گذشتگی علی (ع) «لیله المبعیت» می خوانند. شان نزول آیه «وَمَنْ النَّاسُ مِنْ یُشْرِیْ زَافٍ سَهْ اِیْتِغَاءَ مَرْضَاتِ اللّٰهِ وَاللّٰهُ زَوَّافٌ بِالْعَمَلِ» را، فداکاری علی (ع) دانسته اند.

در جریان عقد اخوت میان مسلمانان، رسول خدا (ص) علی (ع) را برادر خود خواند. علی (ع) در تمامی غزوات همراه رسول الله (ص) بود، مگر در غزوه تبوک که پیامبر (ص) وی را به جانشینی خود بر شهر و خانواده خویش گمارد.

4- رسول خدا (ص) در روز 18 ذی حجه سال 10 هجری در غدیرخم، حدیث غدیر را درباره امام علی (ع) بیان فرمود و او را به جانشینی خود منصوب کرد.

5- واقعه «سقیفه بنی ساعده» نقطه عطفی برای تعیین حدود میان مذاهب اسلامی و زمینه ای بر پیدایش مبانی اعتقادی گوناگون گردید. انصار بدون هیچ گونه برنامه مدون قبلی، خارج از مسجد در سقیفه بنی ساعده گرد آمدند و بر امارت

«سعد بن غباده» اتفاق کردند. دو نفر از انصار به نزد مهاجران قریشی رفتند و آنها را خبر کردند. ابوبکر در سخنان خود میان انصار، بر شرافت قریش در میان عرب و خویشاوندی با رسول الله (ص) و سبقت قوم خویش در اسلام تأکید کرد و حق امارت را از آن قریش دانست. در این حال، میان سختگوی انصار و مهاجران مجادله ای درگرفت که ناگهان «بشیر بن سعد خزرجی» با ابوبکر بیعت کرد و سپس اوسی ها به سبب اختلاف قبیله ای با خزرجی ها با ابوبکر بیعت کردند.

فردای سقیفه، صبح روز سه شنبه در مسجدالنبی با ابوبکر در مقام خلیفه رسول الله (ص) بیعت شد.

6- شکست انصار در سقیفه، نتیجه ی سستی رای، عدم تصمیم گیری واحد،

"سعد بن غباده" اتفاق کردند. دو نفر از انصار به نزد مهاجران قریشی رفتند و آنها را خبر کردند. ابوبکر در سخنان خود میان انصار، بر شرافت قریش در میان عرب و خویشاوندی با رسول الله (ص) و سبقت قوم خویش در اسلام تأکید کرد و حق امارت را از آن قریش دانست. در این حال، میان سخنگوی انصار و مهاجران مجادله ای درگرفت که ناگهان "بشیر بن سعد خزرجی" با ابوبکر بیعت کرد و سپس اوسی ها به سبب اختلاف قبیله ای با خزرجی ها با ابوبکر بیعت کردند.

فردای سقیفه، صبح روز سه شنبه در مسجدالنبی با ابوبکر در مقام خلیفه رسول الله (ص) بیعت شد. 6- شکست انصار در سقیفه، نتیجه ی سستی رای، عدم تصمیم گیری واحد، ناهماهنگی در گفتار و کردار، و اختلاف قبیله ای و خویشاوندی در میان آنها بود. که به ناگاه آنان را از ادعای خلافت به شراکت در آن اراضی کرد درباره پیروزی مهاجران باید گفت کهولت سن، آرامش، متانت، مدیریت، کاردانی و هدف داری ابوبکر زمینه های تثبیت

موقعیت وی در سقیفه بود، اما ابوبکر بیش از همه بر قریشی بودن خود تأکید داشت؛ زیرا جایگاه مالی، سیاسی و فرهنگی قریش نسبت به دیگر قبایل از اقتدار، انسجام اجتماعی، عصبیت و پیوندهای درونی قوی تری برخوردار بود. 8- عمار، مقداد، ابوذر و به ویژه سلمان از زمان رسول الله (ص) به دوستی علی (ع) مشهور بودند و در تشیع اسلام پیشگام

بودند.

9- پس از واقعه سقیفه مسلمان به دو گروه تقسیم شدند: گروهی هوادار نظریه خلاف قریشی بودند، که در قرن دوم اهل سنت نامیده شدند، و گروهی طرفدار نظریه امامت الهی اهل بیت (ع) بودند. 10- شیعه در استعمال غلبه دارد بر «کسی که دوستدار علی (ع) و خاندان او رضوان الله علیهم اجمعین باشد؛ تا جایی که نام اختصاصی آنان گردیده است». شیعه در لغت به معنای «همراهان و پیروان است و فقها و متکلمان اصطلاحاً یاران و

3

پیروان علی (ع) و فرزندان او را شیعه می گویند. شیعه به مرور زمان به فرقه های گوناگونی اطلاق گردید که مهمترین آنها شیعه اثنی عشری یا دوازده امامی، شیعه زیدی و شیعه اسماعیلی بودند. ولی امروزه اصطلاحاً نام شیعه به شیعه

امامیه است و زیدیه و اسماعیلیه بدون پیشوند کلمه شیعه شناخته می شوند.

11- رسول خدا (ص) (مصدق آیه «إِنَّ أَوْلَىٰ ذَٰلِكَ لَیْسَ بِأَمْنًا وَلَا عَمَلًا الصَّالِحَاتِ أَوْلَىٰ كَهُمْ خَيْرٌ أَلْ بُرَّةُ» را علی (ع) و شیعیانش دانسته است.

12- اولین کسی که کلمه شیعه را مطرح کرد و یاران علی (ع) را شیعه نامید، رسول گرامی اسلام (ص) بوده است.

13- شیعه در طول تاریخ فرهنگی و سیاسی خود پیوسته بر اصل عدالت و نفی ستم و سلطه و جهاد با جریان باطل در تمامی عرصه های حیات اجتماعی پای فشرده و جریان پویا و آرمانی را به پیروان خود عرضه نموده است. در فرهنگ جهادی شیعه، شهادت ارزشی مقدس برای نفی ظلم است و شهید مایه بالندگی این فرهنگ.

14- امام در لغت به معنای پیشوا، پیشرو و کسی است که گروهی پیرو اویند. در اصطلاح در بیان مفهوم امام گفته اند: «امامت ریاست عمومی در امور دین و دنیاست». امام کسی است که در کارهای دینی و دنیوی جانشین رسول خدا (ص) بوده و ریاست عمومی داشته باشد.

15- امامت در سه معنا تجلی می یابد: 1- حفاظت و رهبری دین 2- رهبری اجتماع مسلمانان و اداره حکومت آنان 3- ولایت انسان کامل که حجت خداوند بر زمین است و هیچ گاه زمین خالی از آن نخواهد بود.

16- ولایت از ولاء و ولاء به معنای پی در پی یکدیگر قرار گرفتن و کنار هم بودن دو چیز است؛ به گونه ای که هیچ عاملی این دو را از هم جدا نکند. ساده ترین و نخستین تجلی ولایت، دوستی و صداقت است.

17- ولایت اجتماعی یعنی وجود سرنوشت مشترک در زندگی اجتماعی و جامعه، و حکومت اسلامی باید حافظ و نگهبان حقوق مسلمانان باشد.

18- ولایت خداوند ناشی از مالکیت حقیقی و حاکمیت اوست که نتیجه آن هدایت تکوینی در موجودات و هدایت تشریعی در انسان هاست.

19- ولایت به صورت تولی، در برابر کلمه برائت به معنای بیزاری جستن قرار دارد که حاکی از پیوند عمیق مؤمنان با خداوند است.

20- با نزول آیات «اطیعوا الرسول» ولایت پیامبر (ص) به معنای سرپرست و زمامدار واجب الطاعه شد؛ آن گونه که در آیه «پیامبر به مؤمنان از خودشان سزاوارتر است.» به نهایت خود رسید، رسول خدا (ص) این ولایت را در غدیر خم به علی (ع) انتقال داد و بدین ترتیب ولایت پیامبر (ص) به شکل امامت در علی (ع) تجلی یافت. برادر است. آیه: ولایت: نیز

و یکی از فرزندان یا خویشاوندان نسبی پیامبر، وارث ملک، حکم، حکمت، کتاب و امامت آنان اند و این جانشین باید شایستگی اخلاقی و مقام عصمت داشته و آگاه ترین فرد جامعه خود باشد.

22- خداوند به پیامبران پیشین می فرماید: «به شما نعمت دادم.» این نعمت به معنای امامت است. ولی خطاب به رسول خدا (ص) می فرماید: «نعمت خود را بر شما تمام کردم.» و چنان که می دانیم، نعمت به ایشان با معرفی علی (ع) در غدیرخم به امامت، اکمال و اتمام یافت.

4

23- از تشابه مقام والای خاندان و فرزندان انبیای پیشین و خاندان رسول خدا (ص)، جایگاه ممتاز اهل بیت (ع) در قرآن روشن می شود؛ زیرا بخشی از خمس و غنایم و قسمتی از فیه، به خاندان رسول الله (ص) اختصاص یافته است و خداوند آنان را از هر پلیدی پاکیزه گردانیده است.

24- بنابر عقیده شیعه، علم امام ریشه اکتسابی ندارد و لدنی و افاضه ای است و فراتر از آموخته های مکتب می باشد و نسبت به معاصران خود اعلمیت دارد.

25- یکی از آموزه های شیعیان درباره امامت، معصوم بودن امام است، از این رو امام باید از جانب خداوند تعیین شده باشد؛ چرا که امام معصوم را کسی جز پیغمبر نمی تواند بشناسد. چنین امامی قدرت انحصاری خود را با دعاوی سیاسی به دست نمی آورد، بلکه انتخاب او از طریق نص رسول الله (ص) است و پس از وی نیز هر امامی می بایست پیش از رحلت، جانشین خود را معرفی و منصوب کند. در حدیث «لوح» و حدیث «جابر» نام امامان آمده است. امام باقر (ع) نظریه نص را به شکل پیوسته و منسجم تری مطرح کرد.

26- شیعیان درباره امامت به چندین آیه از قرآن استناد می کنند:

﴿إِنَّ اللَّهَ اصْطَفَىٰ آدَمَ وَنُوحًا وَآلَ إِبْرَاهِيمَ وَآلَ عِصَىٰ عَلَى الْعَالَمِينَ * ذُرِّيَّتَهُ﴾

بَعْدَ مَا مَنَعَهُ. وَاللَّهُ سَمِيعٌ عَلِيمٌ : به حقیقت خداوند آدم و نوح و خانواده ابراهیم و عمران را بر جهانیان برگزید. آنان فرزندانی هستند برخی از نسل برخی دیگر و خداوند شنوا و داناست.

در این آیه خداوند به وراثت مقام الهی پیامبران در خاندان آنان اشاره دارد و پیوستگی نسلی انبیا را روشن می

در این آیه خداوند به وراثت مقام الهی پیامبران در خاندان آنان اشاره دارد و پیوستگی نسلی انبیا را روشن می سازد. در آیه ای دیگر از خصلت موروثی امامت سخن رفته است: «آنان که پیوند خونی با یکدیگر دارند، در کتاب خدا برخی بر برخی دیگر مقدم شده اند»

﴿إِنَّمَا وَلِيُّكُمُ اللَّهُ وَرَسُولُهُ وَالَّذِينَ آمَنُوا الَّذِينَ يُقِيمُونَ الصَّلَاةَ وَيُؤْتُونَ الزَّكَاةَ وَهُمْ رَاكِعُونَ﴾ جز این نیست که ولی شما خدا و رسول و آن مؤمنانی هستند که نماز برپا داشته و به فقیران در حال رکوع زکات می دهند.

دانشمندان شیعه و برخی علمای اهل سنت شأن نزول این آیه را درباره علی (ع) می دانند، همان ولایتی که

خدا و رسولش نسبت به مردم دارند، همان ولایت را شخص صدقه دهنده در حال رکوع دارد و چون ولایت، منحصر به

خدا و رسولش و شخص صدقه دهنده شده و لفظ «إنما» نشانه حصر است، ولایت در این آیه به معنای اولی به

تصرف می باشد. این آیه به سبب تکریم، خطاب جمع دارد، اما تنها به امام علی (ع) اطلاق می گردد.

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا أَطِيعُوا اللَّهَ وَأَطِيعُوا الرَّسُولَ وَأُولِيَ الْأَمْرِ مِنْكُمْ﴾ اهل ایمان! فرمان خدا و رسول و صاحبان امر از طرف خدا و رسول را اطاعت کنید.

به عقیده شیعیان، اولی الامر در این آیه امامان اند که خداوند به اطاعت از آنان فرمان داده است.

27-روایت متواتر از رسول خدا(ص) که دلالت بر ولایت علی دارند، عبارتند از: حدیث یوم الانذار، حدیث متواتر غدیرخم،

روایت "بریده بن حصیب"، حدیث متواتر ثقلین، حدیث سفینه نوح .

28-شیعیان درباره اهل بیت می گویند: «رسول الله(ص) علی(ع) و همسر و دو فرزندش (حسنین) را خاندان خود و مصداق آیه تطهیر و آیه مودت معرفی کرده است.

29-تفاوت میان امامت و خلافت در این است که در امامت اصرار بر محوریت عصمت و عدالت امام است. در نظام خلافت،

چون عدالت را مبنا قرار نمی دهند، زمینه شکل گیری طبقه ای خاص فراهم می گردد که پای بند اصول شریعت نیست.

30-در آیه 29، خداوند به شیعیان دستور می دهد که از هر کسی که از اهل بیت جدا شود،